

ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ ΚΗΦΙΣΙΑΣ ΑΓΙΑΡΟΥΣΙΟΥ ΚΑΙ ΩΡΩΠΟΥ
«**ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΟΙ ΑΓΙΟΙ**»

ΕΚΔΟΣΙΣ ΙΕΡΟΥ ΝΑΟΥ ΑΓΙΩΝ ΑΠΟΣΤΟΛΩΝ
ΠΕΤΡΟΥ ΚΑΙ ΠΑΥΛΟΥ ΠΕΝΚΗΣ ΑΤΤΙΚΗΣ

www.agioiapistoloi.gr e-mail: agioi.apostoloi@gmail.com

τηλ. 210 8027738

ΚΥΡΙΑΚΗ 2 ΜΑΡΤΙΟΥ 2014. ΤΗΣ ΤΥΡΙΝΗΣ.

Τῆς ἀπὸ τοῦ παραδείσου τῆς Τρυφῆς ἔξορίας τῶν πρωτοπλάστων, Ἡσυχίου μάρτυρος τοῦ
Συτκλῆτικου, Θεοδοίου ἱερομάρτυρος ἐπισκόπου Κυρηνείας, Νικολάου ἱερέως τοῦ Πλανᾶ
ἔτος 7^ο Τεύχος 287

Ἡ τέταρτη Κυριακή του Τριωδίου είναι αφιερωμένη στην εκδίωξη των πρωτοπλάστων ἀπὸ τον παράδεισο τῆς τρυφῆς. Ὁ ἄνθρωπος δημιουργήθηκε ἀπὸ τὸ Θεὸ ὡς τὸ τελειότερο καὶ ἐκλεκτότερο δημιούργημα τοῦ Θεοῦ, ὡς «εἰκόνα καὶ καθ' ὁμοίωσις» αὐτοῦ (Γέν.1,26). Πλάστηκε νὰ ζεῖ αἰῶνια μέσα στὴ χάρι καὶ τὶς εὐλογίες τοῦ Θεοῦ, ἀτέρμονο βίο ἀπαυτῆς εὐδαιμονίας. Αὐτὴ τὴ σημασία ἔχει ἡ βιβλικὴ διήγηση περὶ τοῦ κήπου τῆς Εδέμ (Γεν.2 ο κεφ.). Ὁ ἄνθρωπος ἔκαμε κακὴ χρῆση τῆς ἐλεύθερης βούλησής του καὶ προτίμησε τὸ κακὸ. Ὁ ἀρχέκακος διάβολος τὸν παρέσυρε στὴν πτῶση καὶ τὴν καταστροφὴ. Αὐτὸ τοῦ στέρησε τὸν παράδεισο, δηλαδὴ τὴν ἀέναη καὶ ζωοποιὸ παρουσία τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν

κοινωνία τῶν ἀκένωτων εὐλογιῶν Του.

Μέγα χάσμα ἀνοίχτηκε ἀνάμεσά τους (Εφ.2,13). Ἡ ἀγία Γραφή ἀναφέρει συμβολικὰ πὼς οἱ πρωτόπλαστοι διώχτηκαν ἀπὸ τὸν κήπο τῆς Εδέμ καὶ δύο ἀγγελικὰ ὄντα τάχθηκαν νὰ φυλάγουν με πύρινες ρομφαίες τὴν πύλη του, γιὰ νὰ μὴν μποροῦν νὰ τὴν παραβιάσουν αὐτοί. Τὸ ἀτέλειωτο δράμα τοῦ ἀνθρωπίνου γένους ἀρχισε!

Ὁ Ἀδάμ καὶ ἡ Εὐὰ τότε κάθισαν ἀπέναντι ἀπὸ τὸν κήπο τῆς τρυφῆς καὶ θρηνοῦσαν γιὰ τὸ κακὸ πὺν τοὺς βρήκε. Ἀναλογίζονταν τὴν πρότερη εὐδαιμονία τοὺς, τὴν σύγκριναν με τὴν τωρινὴ δυστυχία τοὺς, προέβλεπαν τὸ μέλλον ζοφερό καὶ γι' αὐτὸ ἐκλαίγαν γοερά. Τὰ καυτὰ τοὺς δάκρυα πότιζαν τὴν ἀνυδρὴ γῆ καὶ οἱ σπαραχτικὲς κραυγὲς τοὺς ἐσπάζαν τὴν ἡρεμία τῆς ἐξῶ τοῦ παραδείσου ἐρήμου.

Ὅμως δυστυχῶς ὁ θρήνος τῶν πρωτοπλάστων δὲν ἦταν ἀποτέλεσμα μεταμέλειας γιὰ τὴν ἀνυπακοή καὶ τὴν ἀνταρσία τοὺς κατὰ τοῦ Θεοῦ. Δὲν ἦταν πράξη μετάνοιας καὶ αἴτημα συγγνώμης πρὸς τὸ Θεὸ, ἀλλὰ ὠφελιμιστικὸς σπαραγμός. Δὲ θρηνοῦσαν γιὰ τὴ χαμένη ἀθωότητα καὶ ἀγιότητα, ἀλλὰ γιὰ τὴ χαμένη υλικὴ ευμάρεια τοῦ παραδείσου. Οὔτε ἓνας λόγος μετάνοιας δὲν ἀκούστηκε ἀπὸ τὰ χεῖλη τοὺς! Οἱ Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας μας λένε πὼς ἀν ἐκείνη τὴν τραγικὴ στιγμὴ οἱ προπάτορές μας μετανοοῦσαν εἰλικρινὰ καὶ ζητοῦσαν ταπεινὰ συγγνώμη ἀπὸ τὸν ἀπόλυτα φιλόανθρωπο Θεὸ, θὰ εἶχαν ἀποκατασταθεῖ στὴν πρότερη τῆς πτώσεως κατάστασή τοὺς.

Ἡ ἐνθύμησις τοῦ ἀδαμιαίου θρήνου αὐτὴ τὴν ἡμέρα υπῆρξε ἐπιβεβλημένη ἀπὸ τὴν Ἐκκλησία μας. Ἀπὸ τὴν ἐπόμενη ἡμέρα ἀρχίζει ἡ αὐστηρὴ νηστεία τῆς Μεγάλης Τεσσαρακοστῆς καὶ ὁ σκληρὸς ἀγὼνας κατὰ τῶν ψυχοκτόνων παθῶν μας. Οἱ προπάτορές μας ἀποτελοῦν πολὺ καλὸ παράδειγμα συνετισμοῦ μας. Ἡ λαιμαργία τοὺς,

να φάνε από τον καρπό του απαγορευμένου δένδρου της Εδέμ, τους οδήγησε στην απώλεια. Η πολύμορφη νηστεία η δική μας και η άσκηση των αρετών, μας φέρνει στην ουρανοδρόμο πορεία για να συναντήσουμε ξανά το Θεό. Ο θρήνος ο δικός μας δεν είναι (δεν θα πρέπει να είναι) ωφελιμιστικός, όπως των πρωτοπλάστων, αλλά οντολογική συντριβή και μετάνοια για την αμαρτωλότητά μας. Είναι το μόνο αντίδοτο για την ύβρη μας απέναντι στο Θεό και ο μόνος τρόπος της σωτηρίας μας.

Η Εδέμ βρίσκεται δίπλα μας κλεισμένη. Ο φιλόανθρωπος Θεός μας έδωσε το κλειδί να ανοίξουμε τη θύρα και να εισέλθουμε, το οποίο είναι η ειλικρινής μετάνοιά μας. Ας είναι ζωντανό παράδειγμά μας ο μετανοών συσταυρούμενος με τον Κύριο ληστής, ο οποίος σύμφωνα με το θαυμάσιο επίγραμμα της υμνολογίας της Μ. Παρασκευής, άνοιξε τον παράδεισο «βαλών κλείδα το μνήσθητί μου».

Προετοιμασία για την εισαγωγή μας στην Μεγάλη Τεσσαρακοστή

Όταν κάποιος ξεκινάει ένα ταξίδι θα πρέπει να ξέρει που πηγαίνει. Αυτό συμβαίνει και με τη Μεγάλη Σαρακοστή. Πάνω απ' όλα η Μ.Σαρακοστή, είναι ένα πνευματικό ταξίδι που προορισμός του είναι το Πάσχα, <<Η Εορτή των Εορτών>>. Η νέα ζωή η οποία πρίν δύο χιλιάδες περίπου χρόνια <<ανέτειλε εκ του τάφου>>, προσφέρθηκε σε μας, σε όλους εκείνους που πιστεύουν στο Χριστό. Μας δόθηκε τη μέρα που βαφτιστήκαμε.

Έτσι το Πάσχα πανηγυρίζουμε την Ανάσταση του Χριστού σαν γεγονός που έγινε και ακόμη γίνεται *σε μας*. Γιατί ο καθένας μας έλαβε το δώρο αυτής της νέας ζωής. Είναι ένα δώρο που ριζικά αλλάζει τη διάθεσή μας απέναντι σε κάθε κατάσταση αυτού του κόσμου, ακόμη και απέναντι στο θάνατο.

Επιβεβαιώνουμε θριαμβευτικά το: <<νικήθηκε ο θάνατος>>. Φυσικά υπάρχει ακόμα ο θάνατος, είναι σίγουρος, τον αντιμετωπίζουμε, και κάποια μέρα θα έρθει και για μας. Αλλά όλη η πίστη μας είναι ότι με το δικό Του θάνατο ο Χριστός άλλαξε τη φύση ακριβώς του θανάτου. Τόν έκανε *πέρασμα* - <<διάβαση>>, <<Πάσχα>> - στη βασιλεία του Θεού μεταμορφώνοντας τη δραματικότερη τραγωδία σε αιώνιο θρίαμβο, σε νίκη. Με το <<Θανάτω θάνατον πατήσας>>, μας έκανε μετόχους της Ανάστασής Του.

Τέτοια είναι η πίστη της Εκκλησίας μας. Εμείς ξεχνάμε όλα αυτά γιατί είμαστε απασχολημένοι, τόσο βυθισμένοι στις καθημερινές έγνοιες μας, που ξεχνάμε ακόμα και το θάνατο και τελικά, εντελώς αιφνιδιαστικά, μέσα στις <<απολαύσεις της ζωής μας>> μας έρχεται τρομακτικός, αναπόφευκτος, παράλογος.

Πραγματικά ζούμε σαν να μην ήρθε ποτέ Εκείνος. Αυτή είναι η μόνη πραγματική αμαρτία, όλων των κατ' όνομα χριστιανών. Αν το αναγνωρίσουμε αυτό, τότε μπορούμε να καταλάβουμε τι είναι το Πάσχα και γιατί χρειάζεται και προϋποθέτει τη Μεγάλη Σαρακοστή. Ολόκληρη η λατρεία της Εκκλησίας μας είναι οργανωμένη γύρω από το Πάσχα, που είναι το *Τέλος* και που ταυτόχρονα είναι και η *Αρχή*.

Για πολλούς από τους χριστιανούς, η Μεγάλη Σαρακοστή αποτελείται από τυπικούς κανόνες που επικρατεί το αρνητικό στοιχείο, όπως η αποχή απο ορισμένα φαγητά. Όμως σκοπός της είναι να <<μαλακώσει>> τη καρδιά μας τόσο, ώστε να μπορεί να αποκτήσει την εμπειρία της κρυμμένης <<δίψας και πείνας>> για επικοινωνία με το Θεό. Αυτή η <<ατμόσφαιρα>> της Μ.Σαρακοστής δημιουργείται βασικά με τη

λατρεία, με τους ύμνους του *Τριωδίου* που οι ιεροί υμνογράφοι, σύνθεσαν και οργάνωσαν όλες τις ακολουθίες, με θαυμαστή κατανόηση της ανθρώπινης ψυχής.

Τό *ΤΡΙΩΔΙΟ* είναι ένα λειτουργικό βιβλίο που περιλαμβάνει ύμνους και βιβλικά αναγνώσματα για την κάθε μέρα της περιόδου της Μ. Σαρακοστής, η οποία αρχίζει με την Κυριακή του Τελώνη και του Φαρισαίου και τελειώνει με τον Εσπερινό του Αγίου και Μεγάλου Σαββάτου.

Η άγνοια των ύμνων του Τριωδίου είναι η βασική αιτία που μας κάνει σιγά σιγά να παραμορφώνουμε τη κατανόηση, το σκοπό και το νόημα της Μεγάλης Σαρακοστής.

Πολύ πριν αρχίσει η Μ.Σαρακοστή, η Εκκλησία μας αναγγέλει ότι πλησιάζει και μας καλεί να μπούμε στην περίοδο της προετοιμασίας γι' αυτήν. Γιατί; Γιατί η Εκκλησία έχει μιά βαθειά ψυχολογική γνώση της ανθρώπινης φύσης. Ξέροντας την έλλειψη αυτοσυγκέντρωσης και την τρομακτική <<κοσμικότητα>> της ζωής μας, αναγνωρίζει την αδυναμία μας να αλλάξουμε αυτόματα, να πάμε ξαφνικά από μιά πνευματική ή διανοητική κατάσταση σε μιά άλλη. Έτσι, αρκετά πρίν αρχίσει η ουσιαστική προσπάθεια, η Εκκλησία προκαλεί τη προσοχή μας στη σοβαρότητα της Μ.Σαρακοστής και μας καλεί να σκεφθούμε τη σημασία της.

Αυτή η προπαρασκευαστική περίοδος περιλαμβάνει τις Κυριακές: α) Του [Τελώνη](#) και του Φαρισαίου, που αναφέρεται στην Ταπείνωση. β) Του [Ασώτου](#), που αναφέρεται στην μετάνοια. γ) Της [Απόκρεω](#), που αναφέρεται στην Τελευταία Κρίση και στη χριστιανική αγάπη και δ) Της [Τυροφάγου](#), ή της Συγγνώμης που θυμόμαστε της εξορία από τον Παράδεισο των Πρωτοπλάστων.

(ALEXANDER SCHMEMANN-ΜΕΓΑΛΗ ΣΑΡΑΚΟΣΤΗ)

Πώς καθιερώθηκαν και επικράτησαν οι νηστείες της Εκκλησίας μας

Σε πολλά σημεία της Αγίας Γραφής γίνεται λόγος για τη νηστεία και όλοι οι ιεροί Πατέρες της Εκκλησίας μας αναφέρονται σε ομιλίες τους στο θέμα της νηστείας.

Ο Μέγας Βασίλειος μάλιστα, που μας άφησε δύο εξαιρετες ομιλίες περί της νηστείας, ονομάζει τη νηστεία «συνηλικιῶτιν τῆς ἀνθρωπότητος».

Είναι, λέει, η πρώτη εντολή που δόθηκε στους ανθρώπους από τον Θεό.

«Νηστεία ἐν τῷ παραδείσῳ ἐνομοθετήθη». Όταν έδωσε εντολή στους Πρωτοπλάστους να μη φάγουν τους καρπούς ενός συγκεκριμένου δένδρου, έδωσε εντολή «νηστείας και εγκρατείας» (ΕΠΕ 6, 26).

Αυτή λοιπόν η θεόδοτη εντολή, την οποία τήρησε και ο Θεάνθρωπος και οι άγιοι Απόστολοι, όταν οργανώθηκε με τη Χάρη του Παναγίου Πνεύματος η Εκκλησία, έλαβε τη θέση της στη ζωή της Εκκλησίας. Καθορίστηκαν μάλιστα οι ημέρες της νηστείας με αποφάσεις Συνόδων και ιερών Κανόνων για να λειτουργούν τα πάντα «κατά τάξιν καί εὐσχημόνως» (Α' Κορ. ιδ' 40).

Έτσι πολύ νωρίς καθιερώθηκε η Νηστεία της Μεγάλης Τεσσαρακοστής και της Τετάρτης και Παρασκευής. Ο ΞΘ' (69^{ος}) Αποστολικός Κανών θεσπίζει τα εξής: «Εἴ τις Ἐπίσκοπος, ἢ Πρεσβύτερος, ἢ Διάκονος, ἢ Ὑποδιάκονος, ἢ Ἀναγνώστης, ἢ Ψάλτης, τὴν ἁγίαν Τεσσαρακοστὴν οὐ νηστεύει, ἢ Τετράδα, ἢ Παρασκευὴν, καθαιρεῖσθω. Ἐκτός εἰμή δι' ἀσθένειαν σωματικὴν ἐμποδίζοιτο. Ἐάν δέ λαϊκός ᾤ, ἀφοριζέσθω» («Πηδάλιον»).

Ο άγιος Νικόδημος ερμηνεύοντας και σχολιάζοντας στο «Πηδάλιον» τον Κανόνα αυτό γράφει: «Όλους ομού και ιερωμένους, και λαϊκούς προστάζει ο παρών Κανών να νηστεύωσι παρομοίως και επίσης, τόσον την μεγάλην Τεσσαρακοστήν, όσον και κάθε Τετράδα και Παρασκευήν... Την μεν αγίαν Τεσσαρακοστήν νηστεύομεν... όχι διά το Πάσχα, όχι διά τον Σταυρόν, αλλά διά τας αμαρτίας μας... Όθεν δεν πρέπει να λέγωμεν ότι πενθούμεν διά τον Σταυρόν. Ου γαρ δι' εκείνον πενθούμεν· μη γένοιτο· αλλά διά τα εδικά μας αμαρτήματα. Νηστεύομεν δε την Τεσσαρακοστήν, κατά την μίμησιν του Κυρίου, οπού ενήστευσεν επί του όρους ημέρας τεσσαράκοντα. Τας δε δύο ημέρας της εβδομάδος νηστεύομεν, την μεν Τετράδα, διατί εις την ημέραν αυτήν έγινε το συμβούλιο διά την προδοσίαν του Κυρίου μας· την δε Παρασκευήν, διατί εις την ημέραν ταύτην έπαθε σαρκί τον υπέρ της σωτηρίας μας θάνατον...». Η ΣΤ' Οικουμενική Σύνοδος με τον ΠΘ' (89^ο) Κανόνα της κάνει ειδικό λόγο για τη Νηστεία της Μεγάλης Εβδομάδος: «Τας του σωτηρίου πάθους ημέρας, εν νηστεία και προσευχή και κατανύξει επιτελούντας, χρη τους πιστούς περί μέσας της περί το μέγα Σάββατον νυκτός ώρας απονηστίζεσθαι...». Ορίζει δηλαδή να λήγει η νηστεία μετά το μεσονύκτιο του Μεγάλου Σαββάτου («Πηδάλιον»).

Για την Τεσσαρακοστή των Χριστουγέννων, το γνωστό Σαρανταήμερο, που είναι κάπως ελαφρότερη νηστεία, διότι επιτρέπεται κατάλυση ιχθύων, ο άγιος Συμεών, αρχιεπίσκοπος Θεσσαλονίκης, που είναι ειδικός ως προς τα λειτουργικά θέματα της Εκκλησίας, γράφει: «Η Τεσσαρακονθήμερος (νηστεία) εικονίζει την νηστείαν του Μωυσέως, όστις νηστεύσας τεσσαράκοντα ημέρας και νύκτας έλαβεν εις πλάκας τους λόγους του Θεού, ημείς δε νηστεύοντες τεσσαράκοντα ημέρας βλέπομεν και λαμβάνομεν τον ζώντα λόγον εκ της Παρθένου, όχι γεγραμμένον εν λίθοις, αλλά σεσαρκωμένον γεννηθέντα, και αξιούμεθα να κοινωνώμεν την θειοτέραν αυτού Σάρκα» («Τα Άπαντα» Εν Αθήναις 1868, σ. 369).

Παρόμοια είναι και η Νηστεία των Αγίων Αποστόλων, για την οποία ομιλεί το αρχαίο εκκλησιαστικό κείμενο, που επιγράφεται «Διαταγαί Αποστόλων». «Μετά ουν το εορτάσαι υμάς την Πεντηκοστήν εορτάσατε μίαν εβδομάδα (επιτρέπεται σ' αυτήν κατάλυση σε όλα), και μετ' εκείνην νηστεύσατε μίαν· δίκαιον γαρ και ευφρανθήναι επί τη εκ Θεού δωρεά (για την κάθοδο του Αγίου Πνεύματος) και νηστεύσαι μετά την άνεσιν (ΒΕΠΕΣ 2, 93). Και οι θείοι Απόστολοι, σχολιάζει ο Άγιος Νικόδημος ο Αγιορείτης, «ενήστευαν και ούτως επέμποντο εις το κήρυγμα» («Πηδάλιον» Σημ. εις 69^{ον} Αποστολικόν Κανόνα).

Για τη Νηστεία του Δεκαπενταυγούστου, που διαρκεί λίγες ημέρες, ο άγιος Συμεών Θεσσαλονίκης γράφει ότι «εις τιμήν αποβλέπει της του Θεού Λόγου Μητρός, η οποία προγνωρίζουσα την αγίαν της μετάστασιν από τον κόσμον, πάντοτε ηγωνίζεται υπέρ υμών, και ενήστευεν, αν και χρείαν δεν είχε Νηστείας, ως καθαρά και πανάμωμος, ζώσα δε αγγελικώς η υψηλότερα και των Αγγέλων και προσευχομένη συνεχώς... και πάντοτε δι' ημάς ικετεύουσα... Διά τούτο και ημείς χρεωστούμεν να νηστεύσωμεν... εκμιμούμενοι τον βίον της» (έ. α.)

Τα πιο πάνω ελάχιστα πληροφοριακά στοιχεία, ως προς τον καθορισμό των Νηστειών της Εκκλησίας μας, ας γίνουν αφορμή να αγαπήσουμε τη νηστεία, όπως μας προτρέπουν οι ύμνοι των ημερών αυτών.

Είναι πολύ αποτελεσματικό όπλο στον αόρατο πόλεμο για την κατάκτηση της αγιότητας.